

4. Діти емігрантів про себе : спогади, думки, судження... біль / [упорядкув.: І. Калинець, Н. Гумницька]. – Львів : Артос, 2008. – 180 с.
5. Діти емігрантів про себе : спогади, думки, судження... біль / [упорядкув.: І. Калинець, Н. Гумницька]. – Львів : Артос, 2009. – 112 с.
6. Кравців В. С. Міграційні явища та процеси: поняття, методи, факти / В. С. Кравців, У. Я. Садова. – Львів : НАН України, Ін-т регіон. досліджень, 2009. – 228 с.
7. Левченко К. Б. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових емігрантів / К. Б. Левченко, І. М. Трубаніва, І. І. Цушка. – К. : Купріянова, 2007. – 240 с.
8. На роздоріжжі : Аналітичні матеріали комплексного дослідження / М. Бондаренко, ерм. Ю. Бойко, І. Марков [та ін.] ; за ред. Ігоря Маркова. – Львів, 2009. – 248 с.
9. Міграційні процеси у сучасній Європі : еволюція міграційних взаємовідносин ЄС та держав Центральної та Східної Європи (Одеса 24–25 верес. 2010 р.) / М-во транспорту і зв'язку України, Одес. нац. акад. зв'язку ім. А. С. Попова. – Одеса : Одес. нац. акад. зв'язку ім. А. С. Попова, 2010. – 179 с.
10. Міжнародний благодійний фонд “Карітас України”. “BrainNet-Working” : Трудова міграція як інструмент інтернаціоналізації : зб. матеріалів комплексного дослідження трудової міграції та ринків праці (Іспанія, Італія, Молдова, Україна, Російська Федерація) / за ред. Р. Кісь. – Львів : Друкарські куншти, 2010. – 380 с.
11. Міжнародний благодійний фонд “Карітас України”. Навігатор українського мігранта / [упорядкув. М. Бондаренко, ерм. Ю. Бойко, І. Марков та ін.]. – Львів, 2009. – 254 с.
12. Моя Карелія, моя Україна : Хроніка діяльності Карельської республіканської громадської організації “Товариство української культури “Калина” (Республіка Карелія, РФ), 1993–2008 / [авт.-упоряд. Л. Скрипников]. – Львів : АРТОС, 2009. – 128 с.
13. Новітня еміграція: проблеми соціального і національного сирітства : зб. статей і виступів за матеріалами круглих столів / [уклад. І. М. Ключковська, Н. О. Гумницька]. – Львів : Львівська політехніка, 2010. – 248 с.
14. Пронюк О. Стан сучасної української трудової еміграції : Італія / Оксана Пронюк. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2007. – 24 с.
15. Пронюк О. Під арками : З життя української громади Болоньї 2003–2006 рр. / Оксана Пронюк. – Івано-Франківськ : СІМІК, 2009. – 464 с.
16. Тканко Д. Заробітчанство як реальне обличчя сучасної України / Д. Тканко // До світла. – 2005. – № 2. – Лютий. – С. 16.
17. Фіщук О. Туга з Атлантики / Ольга Фіщук. – Порто ; К., 2005. – 63 с.

Статья содержит обобщенную оценку масштабов современной трудовой эмиграции. Приведены предпосылки, причины и последствия эмиграционных процессов украинского населения Западной Украины.

Ключевые слова: эмиграция, трудовая эмиграция, заработок, родственные отношения, социальное сиротство.

The generalized estimation of scales of modern labour emigration lights up in the article. Pre-conditions, reasons and consequences of emigrant processes of the Ukrainian population of Western Ukraine, are resulted.

Key words: emigration, labour emigration, earnings, domestic relations, social orphanhood.

УДК 94 (450): 94 (477): 314.743
ББК 63.3 (0)

Петро Гаврилишин

КІЛЬКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ В ІТАЛІЇ

У статті на основі аналізу офіційних статистичних даних Італійської Республіки проаналізовано кількісні показники українських мігрантів. Окреслено їхню територіальну локалізацію в зрізі регіонів і провінцій країни. Висвітлено динаміку чисельності українців на Апеннінах та визначено її особливості.

Ключові слова: статистичні дані, чисельність, трудова імміграція, українці, Італія.

Громадяни України після розпаду СРСР у зв'язку з рядом невирішених внутрішніх соціально-економічних проблем і посиленням майнової диференціації вирушили в 1990-х рр. на заробітки до країн, які їм надали можливість працевлаштування. Вони

стали основою четвертої хвилі української міграції, яку називають трудовою. Однією з країн, яка прийняла значну кількість українських заробітчан, стала Італійська Республіка.

Метою нашої публікації є актуалізація проблеми кількісних параметрів українства в Італії. Потрібно зауважити, що зазначена тема дотепер ще не була предметом окремого дослідження й поверхово вивчалася вітчизняними та італійськими науковцями [2; 8; 9; 19]. З огляду на це ми поставили перед собою завдання розкрити імміграційну ситуацію в Італії, систематизувати й розглянути існуючі погляди на кількість українців у цій країні, установити їхню чисельність у хронологічному плані відповідно до офіційної статистики та з'ясувати територіальну специфіку їх розміщення.

За даними Євростату, станом на 2007 р. Україна твердо посідала перше місце в Європі за кількістю емігрантів до інших держав. Чисельність українців, які виїхали за цей рік, становила 741,5 тис. осіб [6, с.40].

За оцінками міжнародних фахівців, Україна входить до п'ятірки країн із найбільшою еміграцією. Так, за даними Світового банку, майже 6,6 млн, або 14,4% усього населення виїхало за кордон [20]. За цими показниками Україна поступається лише чотирьом країнам: Мексиці, з якої емігрувало 11,9 млн осіб, або 10,7% від загальної кількості населення, Індії – 11,4 млн осіб, або 0,9%, Росії – 11,1 млн осіб, або 7,9%, і Китаю – 8,3 млн осіб, або 0,6%, відповідно.

За даними Українського соціального форуму, загальна кількість українських робітників за кордоном оцінюється в 4,5 млн осіб, за даними Міністерства праці та соціальної політики України – це 2 млн осіб, деякі економісти нараховують 5 млн осіб, тоді як Н.Карпачова вважає, що на заробітки за кордон виїхало приблизно 7 млн громадян [3, с.26].

Однак за розрахунками А.Гайдуцького співвідношення українських трудових мігрантів до загальної кількості населення України коливається в межах 11–12%. Він говорить про 4,93 млн осіб у 2007 р., з яких 2 млн перебувають у Росії, 1 млн – у Польщі, 500 тис. – в Італії, 350 тис. – у Греції, 200 тис. – у Португалії, 130 тис. – в Іспанії тощо. Проте в порівнянні з іншими країнами такий рівень умовно можна визначити як високий. Так, у Грузії частка трудових мігрантів сягає 36% від загальної кількості населення країни, у Молдові – 27%, у Сальвадорі – 30%, на Гаїті – 24%, в Еквадорі – 16% відповідно [1, с.11].

Однією з європейських країн, для якої характерні найвищі темпи імміграції, є Італійська Республіка. Сьогодні вона стала новою поселенською державою в Європі. Так, упродовж 1996–2001 рр. питома вага іммігрантів у структурі населення Італії повільно збільшувалася з 1,3% до 2,6% [10, с.833]. Однак, згідно з даними Національного інституту статистики Італії, упродовж 2003–2009 рр. істотно змінилося співвідношення автохтонного й приїзлого населення на Апеннінах. Якщо прослідкувати динаміку, то 2003 р. в країні проживало 93,8% італійців і 6,2% мігрантів, 2004 р. – 91,3% і 8,7%, 2005 р. – 90,6% і 9,4%, 2006 р. – 89,7% і 10,3%, 2007 р. – 88,6% і 11,4%, 2008 р. – 87,4% і 12,6%, 2009 р. – 86,4% і 13,6% [14, с.44].

2009 року Італійська Республіка посідала четверте місце в Європейському Союзі за кількістю зареєстрованих мігрантів після Німеччини, Іспанії та Великобританії, що становило 12,1% від усього населення [14, с.24].

За розрахунками італійських демографів чисельність населення країни в недалекій перспективі збільшиться із 60 321 610 осіб у 2010 р. до 63 516 066 осіб у 2025 р. За той самий проміжок чисельність людей пенсійного віку збільшиться з 14 150 909 осіб до 17 921 037 осіб, або 21,04%. У чисельному співвідношенні питома частка пенсіонерів збільшиться з 23,5% до 28,2% від загальної кількості населення [11, с.102].

Одночасно за їхніми підрахунками значно зросте кількість мігрантів. Відповідно за 2010–2025 рр. їхня чисельність зросте з 4 161 428 осіб до 7 794 231 особи, що складає абсолютне збільшення на 46,51% від загальної кількості мігрантів в Італії [11, с.102].

Таким чином, в Італії спостерігається постійне зростання іммігрантів у загальній структурі населення країни. На наш погляд, воно обопільно зумовлене як збільшенням нерегульованих імміграційних потоків, так і гострою потребою заміщення непрацездатного автохтонного населення іммігрантами.

Іммігранти, які перебували на легальному становищі, мали право отримати дозволу на проживання в Італії (Permessi di soggiorno). Упродовж 1992–2007 рр. ним скористалося трохи більше 2,4 млн осіб. 1992 р. дозвіл на проживання отримало 648 935 мігрантів, 1995 р. – 677 791, 1998 р. – 1 022 896, 2001 р. – 1 379 749, 2004 р. – 2 227 567 і 2007 р. – 2 414 972 відповідно [14, с.52]. Якщо взяти кількість дозволів і провести відповідне зіставлення з попереднім показником, то отримуємо постійне зростання кількості їх видачі. Так, згідно з нашими розрахунками, 1995 р. у порівнянні з 1992 р. таких документів було видано більше на 4,26%, 1998 р. – на 33,74%, 2001 р. – на 25,75%, 2004 р. – на 38,08% і 2007 р. – на 7,77% відповідно.

Детально розглянувши динаміку видачі дозволів на перебування, звернемо увагу на статистичні стрибки в кількостях їх видачі. Вони припадають на 1997, 2000 і 2004 рр. Згідно з проведеними розрахунками, у порівнянні з роками, які їм передували, 1997 р. відповідних дозволів було видано більше на 256 861, або 26,06%, 2000 р. – на 249 835, або 18,64%, 2004 р. – на 724 281, або 32,52% відповідно [14, с.52]. На нашу думку, причиною таких кількісних стрибків стала імплементація відповідних законів Італії 1995, 1998 та 2001 рр. у практичне життя іммігрантів. Як засвідчує практика, для повноцінного використання їх положень потрібно приблизно 1–2 роки.

Проте Італія є країною, у якій перебуває значна кількість незареєстрованих іноземних громадян, які знаходяться на Апеннінах на нелегальному становищі. Італійський дослідник Б.Захарія із цього приводу зазначає, що 2010 р. на основі проведених соціологічних опитувань та підрахунків іммігранти в Італії становлять 23% від постійного населення, а саме близько 15 млн осіб проти офіційно зареєстрованих близько 5 млн осіб. Нелегальні іммігранти значно численніші, ніж легальні [19].

Згідно зі статистичними даними 2009 р., українська етнічна група в Італії становить п'яту за чисельністю імміграційну спільноту після румунів, албанців, марокканців і китайців.

Визначити кількісні параметри чисельності українців в Італійській Республіці можна, удавшись до аналізу офіційних статистичних матеріалів Національного інституту статистики Італії. Проте й вони не дають повної картини кількості наших заробітчан, оскільки в статистиці не враховано осіб, які перебувають на нелегальному становищі й не мають дозволу на перебування чи проживання.

Характерною ознакою сучасної української імміграції до Італії є її нелегальність. Тому досить важко визначити кількість українських громадян, що перебувають на Апеннінах. Так, за даними обстеження Держкомстату 2008 р., в Італії без жодного офіційного статусу перебувало 36,2% від загальної кількості українців у цій країні [4, с.18].

Один із провідних українських дослідників міграційних процесів В.Кулик зазначає, що спеціальні дослідження та експертні оцінки дають підставу стверджувати, що реальна кількість працівників-мігрантів у десятки разів більша за офіційну [3, с.26].

Це стосується й визначення об'єктивної чисельності українських іммігрантів на Апеннінах. Так, 2002 р. за неофіційними даними в Італії перебувало 500–700 тис. українців [8, с.180]. Як зазначає Н.Тиндик, точно підрахувати обсяги української трудової міграції в Італії неможливо, однак за реалістичними даними можна стверджувати, що це не менше 200 тис. осіб із тенденцією до зростання. Абсолютна більшість із них (96–

97%) – нелегальні працівники [7, с.436]. За оцінками експертів, 2006 р. ця цифра становила 400–500 тис. осіб [2, с.199].

Згідно з дослідженнями Е.Манієро, станом на 2009 р. українців, які знаходились легально в Італії, нараховувалося більше 500 тис. осіб з урахуванням легалізованих хатніх робітниць і доглядальниць у результаті останньої санаторії. Однак за деякими оцінками кількість українців в Італії досягала 800 тис. осіб [5, с.101].

Проте офіційні статистичні дані дають нам зовсім інші чисельні показники присутності українців в Італії. Свідченням цього є латентні параметри української імміграції на Апенніни, які ґрунтуються на перебуванні в країні наших співвітчизників певний час, здебільшого до двох років, без легального дозволу.

Саме видача дозволів на перебування чи працевлаштування громадян інших держав є основою їх відповідної реєстрації на території Італії.

Ліберальне імміграційне законодавство Італії 1990-х рр. та доволі нечисленні або сезонні виїзди українців до вказаної країни сприяли тому, що вони ігнорували легальну реєстрацію. Свідченням такого стану речей є той факт, що 1992 р. дозвіл на проживання на Апеннінах отримало 5 українців, 1995 р. – 693 та 1998 р. – 1 910 [2, с.199].

Більше того, слід зауважити, що в статистичних матеріалах 1990-х рр. дані про українців були мізерними та епізодичними. Італійська влада не вважала їх за окрему іммігрантську групу. Ситуація для українців змінилася з прийняттям нового імміграційного законодавства у 2000-х рр. У результаті українські заробітчани змушені були масово легалізуватися для перебування в Італії та уникнення проблем з імміграційною службою країни та з подальшою їх депортацією. Підтвердженням цього є чисельні показники кількості реєстрацій українців. Так, 2001 р. було видано 9 068 дозволів нашим співвітчизникам на перебування в Італії, 2004 р. – 117 161 і 2007 р. – 118 524 відповідно [2, с.199].

Проте найбільше зростання показників чисельності українських заробітчани на Апеннінах відбулось упродовж 2003–2004 рр. Так, 2003 р. було зареєстровано 14 802 громадян України, а 2004 р. – 117 161. Абсолютне зростання кількості українців склало приблизно 792%.

Легалізація 2003–2004 рр. призвела до того, що українці ввійшли до п'ятірки найбільш чисельних іммігрантських груп Італії й були визнані такими на офіційному державному рівні.

2007 р. українці в Італії посідали п'яте місце серед усіх інших етнічних іммігрантських спільнот, які отримали право на перебування в країні. Їхня чисельність складала 118 524 осіб, від загальної кількості іммігрантів це 4,9% [14, с.54].

2008 року наші співвітчизники посідали третє місце. Чисельність українців складала 139 711 осіб, або 6,8% від загальної кількості прибулих до країни [14, с.54].

Упродовж 2002–2009 рр. відбувалося поступове збільшення питомої частки українців у загальній чисельності населення Італії. За нашими підрахунками, 2002 р. значений показник становив 0,02% від загальної кількості, 2003 р. – 0,1%, 2004 р. – 0,16%, 2005 р. – 0,18%, 2006 р. – 0,2%, 2007 р. – 0,22%, 2008 р. – 0,26%, 2009 р. – 0,29% відповідно.

Ті ж тенденції характерні й для співвідношення чисельності українців із кількістю всіх іммігрантів Апеннін. У 2002–2009 рр. зросли кількісні показники української присутності в Італії. 2002 р. офіційно було зареєстровано 12 730 українців, або 0,82% від загальності кількості іноземців в Італійській Республіці, 2003 р. – 57 971 особа, або 2,91%, 2004 р. – 93 441 особа, або 3,89%, 2005 р. – 107 118 осіб, або 4,01%, 2006 р. – 120 070 осіб, або 4,09%, 2007 р. – 132 718 осіб, або 3,87%, 2008 р. – 153 998 осіб, або 3,96%, 2009 р. – 174 129 осіб, або 4,11%.

Кількісні характеристики українців в Італії

Роки	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Чисельність українців в Італії	12 730	57 971	93 441	107 118	120 070	132 718	153 998	174 129
Загальна чисельність мігрантів	1 549 373	1 990 159	2 402 157	2 670 514	2 938 922	3 432 651	3 897 295	4 235 059
% українців від загальної кількості мігрантів	0,82%	2,91%	3,89%	4,01%	4,09%	3,87%	3,96%	4,11%
Загальна чисельність населення Італії	57 321 070	57 888 245	58 462 375	58 751 711	59 131 287	59 619 290	60 045 068	60 340 328
% українців від загальної кількості населення Італії	0,02%	0,1%	0,16%	0,18%	0,2%	0,22%	0,26%	0,29%

Джерело: 16. Popolazione straniera residente. – Режим доступу : [http:// http://dati.istat.it](http://dati.istat.it)

Аналіз темпів зростання чисельності українських іммігрантів в Італії дає підстави стверджувати про поступове спадання з 2004 до 2007 рр. та відповідне збільшення у 2008–2009 рр. Найвищий приріст для української спільноти був характерний у 2002–2003 рр. У чисельному вимірі 2003 р. порівняно з попереднім роком кількісне зростання склало 45 241 особу, 2004 р. – 35 470 осіб, 2005 р. – 13 677 осіб, 2006 р. – 12 952 особи, 2007 р. – 12 648 осіб, 2008 р. – 21 280 осіб та 2009 р. – 20 131 особу.

За нашими підрахунками, 2003 р. позитивне сальдо зростання відносно попереднього року становило 455%, 2004 р. – 161%, 2005 р. – 115%, 2006 р. – 112%, 2007 р. – 102%, 2008 р. – 116%, 2009 р. – 113% відповідно.

Аналізуючи територіальну локалізацію українців на Апеннінському півострові, зауважимо, що вони проживають без винятку у всіх адміністративно-політичних одиницях Італії.

1998 р. із 1 250 214 чужоземців, які отримали право на перебування, абсолютна більшість проживала в чотирьох провінціях. Так, у Ломбардії було зареєстровано 270 943 особи, або 21,7%, від усіх іммігрантів, у Лаціо – 241 243 особи, або 19,3%, Венето – 108 656 осіб, або 8,7%, й Емілії-Романьї – 100 510 осіб, або 8%, відповідно [12, с.286].

Згідно зі статистичними даними, 2005 р. найбільше іноземців проживало в Ломбардії, Емілії-Романьї, Умбрії та Венето. Так, цей показник становив відповідно 7,1%, 7%, 6,9% і 6,8% від загальної кількості населення вказаних регіонів [17, с.4].

Розглядаючи територіальне розселення українців в Італії, потрібно зауважити, що, опираючись на статистичні дані 2002–2009 рр., вони мешкають у всіх провінціях і регіонах країни, які умовно можна поділити на дві групи. До першої належать сім провінцій: Ломбардія, Кампанія, Емілія-Романья, Лаціо, Венето, Тоскана, П'ємонт, у яких чисельність українців становить більше семи тисяч осіб. До другої – решта провінцій, де чисельність складає близько шести тисяч осіб.

Аналізуючи територіальний ареал проживання українців в Італії, зазначимо, що найбільша чисельність українців у 2002–2009 р. була зафіксована в семи провінціях.

2003 р. у Ломбардії було зареєстровано 8 806 осіб, або 15,2% від загальної чисельності українців в Італії, Кампанії – 12 718 осіб, або 21,9%, Емілії-Романьї – 6 075 осіб, або 10,5%, Лаціо – 4 706 осіб, або 8,1%, Венето – 5 141 особа, або 8,9%, Тоскані – 2 738 осіб, або 4,7%, і П'ємонті – 2 735 осіб, або 4,7%, відповідно [16].

2009 р. у Ломбардії проживало 33 436 осіб, або 19,2% від загальної чисельності українців в Італії, Кампанії – 33 238 осіб, або 19,1%, Емілії-Романьї – 23 689 осіб, або 13,6%, Лаціо – 17 142 осіб, або 9,8%, Венето – 13 521 особа, або 7,8%, Тоскані – 9 391 особа, або 5,4% і П'ємонті – 7 705 осіб, або 4,4%, відповідно [14].

Загалом у вказаних провінціях 2003 р. мешкало 42 919 українців, а 2009 р. – 138 122. За цей період питома частка українських мігрантів на Апеннінах у вищезазначених провінціях збільшилася з 74,04% від загальної кількості українців Італії до 79,32% відповідно. Таким чином, приріст українців у зазначених регіонах Італії за 2003–2009 рр. склав 5,28%.

Таким чином, сумарна кількість українських мігрантів упродовж 2002–2009 рр. у семи провінціях (Ломбардія, Кампанія, Емілія-Романья, Лаціо, Венето, Тоскана, П'ємонт) становила абсолютну більшість по відношенню до інших адміністративних одиниць Італії.

В інших провінціях Італійської Республіки українці становили абсолютну меншість. Так, 2009 р. менше однієї тисячі українців мешкало у трьох провінціях: у Валле-д'Аості проживало 168 осіб, або 0,1% відносно до їхньої загальної кількості, Молізе – 459 осіб, або 0,3%, і Базілікаті – 785 осіб, або 0,5%, відповідно [14].

Від однієї до трьох тисяч українців мешкало в трьох провінціях. Зокрема, у Сардинії проживало 1 540 українських мігрантів, або 0,9%, Сицилії – 1 631, або 0,9%, Пулії – 2 337, або 1,3%, відповідно. Від трьох до шести тисяч було зареєстровано в семи провінціях. Так, у Лігурії мешкало 3 157 українців, або 1,8%, Трентіно-Альто Адідже – 3 264, або 1,9%, Аbruццо – 3 526, або 2%, Фріулі – Венеції Джулії – 4 304, або 2,5%, Умбрії – 4 379, або 2,5%, Марке – 4 728, або 2,7%, і Калабрії – 5 729, або 3,3% [14].

В основному українські іммігранти в Італії проживають у міській зоні. Зокрема, у 15-ти містах Апеннін знаходяться українські громади, чисельність яких перевищує одну тисячу осіб. Найбільша концентрація українців спостерігається в Римі, Мілані й Неаполі [9]. Проте в цих містах українці склали меншість щодо албанців, румунів, марокканців та єгиптян.

2007 р. українці становили відносну більшість щодо представників інших іноетнічних спільнот лише в одній провінції Кампанія та в трьох містах: Казерті, Авелліно, Салерно.

Так, у Кампанії було зареєстровано 27 763 українців, або 24,1% від усіх іммігрантів. У Казерті чисельність українських іммігрантів становила 5 596 осіб, або 24,1% від іммігрантів, в Авелліно – 1 831 осіб, або 21,9%, Салерно – 5 924 осіб, або 23,3%.

Згідно зі статистичними даними, 2007 р. у Римі було зареєстровано 7 018 українських заробітчани, у Неаполі – 4 515 осіб та Мілані – 3 631 особа [13]. Для порівняння: 2009 р. у Римі мешкало 9 622 українців, Неаполі – 5 650 і Мілані – 4 788. Значне українське представництво зосереджено й у Болоньї, де проживало 2 542 українських мігрантів, Брешиї – 2 337, Венеції – 2 092, Реджо Емілії – 1 966, Модені – 1 577, Рюміні – 1 561, Феррарі – 1 497, Генуї – 1 200, Салерно – 1 195, Казерті – 1 140, Флоренції – 1 059 і Бергамо – 1 058 осіб [14].

Для порівняння, 2003 року українці не становили відносної більшості в жодному місті чи провінції Італії [15, с.721].

Також, аналізуючи географію проживання українців на Апеннінах, зауважимо й певну територіальну компактність у тому чи іншому місті або провінції Італії вихідців з України. Так, у Турині мешкає великий контингент українців із Чернівецької області. Тут їх проживає близько 10 тис. осіб [7, с.440]. У Болоньї знаходиться українська громада, представники якої в основному походять із Тернопільщини та Івано-Франківщини. У Римі в переважній більшості проживають вихідці із західних регіонів України. Згідно з відповідними опитуваннями, цей показник становить 92% [2, с.201].

Окремим аспектом територіального розподілу українців в Італії є їхнє проживання в регіонах. У країні виділяють п'ять регіонів: Північно-Західний, Північно-Східний, Центральний, Південний та Острови.

2003 р. переважна більшість українських заробітчан локалізувалась у Центральному та Південному регіонах. Їхня чисельність і частка щодо загальної маси українців в Італії становила 31 110 осіб, або 53,67%. Відносна більшість українських іммігрантів у розрізі регіонів була зареєстрована в Південному, де їхня кількість сягала 19 595 осіб і вони становили 33,8%.

2008 року локалізація українства в регіонах Італії кардинально змінилася. Більшість заробітчан в основному проживала в Північно-Західному та Північно-Східному регіонах. Їхня чисельність складала 77 745 осіб, або 50,48%. Проте й надалі Південний регіон мав першість за кількістю українських заробітчан. Тут їх нараховувалося 41 838 осіб, або 27,17%.

Таким чином, за 2003–2009 рр. відбулася часткова територіальна переорієнтація українських іммігрантів в Італії. Якщо, за даними 2003 р., українці в основному проживали на півдні й центрі Апеннінського півострова, то 2009 р. їхня абсолютна більшість знаходилася на півночі країни. На наш погляд, причиною такого територіального перерозподілу був розмір заробітку, який був значно вищим в індустріально розвиненій півночі, ніж у сільськогосподарських півдні та центрі.

У 2000-х рр. яскраво простежується динаміка збільшення кількості громад, у яких проживали українці. У порівнянні з 2006 р., коли українські іммігранти мешкали в 5 492 громадах, 2009 р. їхня кількість зросла до 5 925 громад [14].

Найбільша кількість комун (громад), у яких мешкали українські іммігранти припала на Ломбардію. У цій провінції українці мешкали в 1 317 населених пунктах. Для порівняння, у П'ємонті українські заробітчани населяли 614 громад, у Венето – 538, Кампанії – 499, Емілії-Романьї – 337. Найменша кількість громад, у яких проживали наші співвітчизники, була зафіксована в провінціях Валле-д'Аоста, де їх нараховувалося всього 33, у Молізе – 78, в Умбрії – 85%, Базілікаті – 87% і Сардинії – 116% [14].

Таким чином, у 1990-х рр. українці не становили чисельної іммігрантської групи в Італії. Проте у 2000-х рр. унаслідок зростання імміграційної хвилі українських заробітчан та відповідної їх легалізації вони стали однією з найбільш чисельних. Упродовж 1990-х рр. влада Італійської Республіки ігнорувала факт наявності на її теренах значної нелегальної групи українців, які були позбавлені основних громадянських свобод. Оновлення імміграційного законодавства на зламі 1990–2000-х рр. спричинило зміни в структурі іммігрантів, які проживали на Апеннінах. У результаті чого однією з найбільш чисельних груп стала українська, упевнено перебуваючи в п'ятірці найбільших нацменшин Італії. Найбільше українців проживає в провінціях Ломбардія, Кампанія, Емілія-Романья, Лаціо, Венето, Тоскана й П'ємонт, тобто там, де найбільший рівень оплати праці. Кількість українських заробітчан постійно зростає, офіційно 2009 р. було зафіксовано 174 129 осіб. Ураховуючи факт перебування значної частини українських громадян на нелегальному становищі в Італії, а також постійний в'їзд нових нелегалів, частина яких із часом легалізується, то, очевидно, що ця цифра є значно більшою.

1. Гайдуцький А. Міграційний капітал в Україні: прихована реальність / А. Гайдуцький // Дзеркало тижня. – 2007. – № 15. – 21 квітня. – С. 8.

2. Герасименко О. Формування української діаспори в Італії / О. Герасименко // Українознавство. – 2010. – № 1. – С. 198–205.
3. Кулик В. Внутрішні та зовнішні виміри регулювання міграційних процесів / В. Кулик // Гідна праця та трудова міграція в Україні : матеріали міжнар. експертного круглого столу, (Київ, 25 листоп. 2008 р.). – К. : Скайтек, 2009. – С. 25–34.
4. Малиновська О. Зовнішня трудова міграція з України: деякі характеристики та гендерні особливості / О. Малиновська // Новітня еміграція: проблеми соціального і національного сирітства : зб. наук. статей і виступів за матеріалами круглих столів / уклад. І. Ключковська, Н. Гумницька. – Львів : Львівська політехніка, 2010. – С. 15–20.
5. Маниеро Е. Миграционная ситуация в Италии и Украине: сравнительный анализ / Маниеро Елиза // Міграційні процеси у сучасній Європі : еволюція міграційних взаємовідносин ЄС та держав Центральної та Східної Європи. – Одеса, 2010. – С. 99–103.
6. Марков І. Сучасна трудова міграція українців у Європі: підсумки комплексного дослідження української трудової міграції до країн ЄС та Російської Федерації / І. Марков // Новітня еміграція: проблеми соціального і національного сирітства : зб. наук. статей і виступів за матеріалами круглих столів / уклад. І. Ключковська, Н. Гумницька. – Львів : Львівська політехніка, 2010. – С. 39–42.
7. Тиндик Н. Трудова міграція в епоху глобалізації: інтеграція у світ чи втеча від бідності : монографія / Н. Тиндик. – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – 600 с.
8. Фарима О. Формування української діаспори в Італії : Проблеми інтегрування / О. Фарима // Перша Міжнародна наукова конференція [“Діаспора як чинник утвердження держави України у міжнародній спільноті”] : зб. доповідей, 8–10 берез. 2006 р., Львів, Україна. – Львів : Сполом, 2006. – С. 180–183.
9. Bocale P. La migrazione dall' Ucraina in Italia: un confronto tra i dati statistici ucraini e italiani / Bocale P., Manzi G. – Режим доступу : <http://www.neodemos.it>.
10. Measuring immigrants' integration in Italy on the basis of official statistics / Cibella N., Strozza S., Gabrieli D., Tucci E. // Studi Emmigrazione-Migration Studies. – 2003. – XL. – № 152. – P. 829–856.
11. Dossier Statistico Immigrazione Caritas=Migrantes 2010 nell'anno del suo XX anniversario. – Roma : Idos, 2010. – 508 p.
12. Ferrieri G. La rimessa degli stranieri soggiornanti in Italia / Ferrieri G. // Studi Emmigrazione=Migration Studies. – 2000. – XXXVII. – № 138. – P. 281–293.
13. La popolazione straniera residente in Italia al 1° gennaio 2008. – Режим доступу : http://www3.istat.it/salastampa/.../20081009_00/.
14. L'immigrazione per lavoro in Italia: evoluzione e prospettive. – Режим доступу : http://www.lavoro.gov.it/NR/.../0/Rapporto_Immigrazione_2011.pdf.
15. Se la scuola incontra il mondo Alunni con cittadinanza non italiana, a. s. 2003–2004 // Studi Emmigrazione=Migration Studies. – 2004. – XLI. – № 155. – P. 715–728.
16. Popolazione straniera residente. – Режим доступу : <http://dati.istat.it>.
17. To Italy. L'immigrazione straniera nel nostro Paese. – Режим доступу : <http://www.laboratorioroma.it/Approfondimenti/immigrazione%20straniera.pdf>.
18. Ucraini in Italia. – Режим доступу : <http://www.comuni-italiani.it/statistiche/stranieri/ua.html>.
19. Zaccaria B. Immigrazione: emergenza o fenomeno strutturale? – Режим доступу : http://www.tonioloricerca.it/index.php?option=com_content&view=article&id=308:immigrazioneemergenza-o-fenomeno-strutturale&catid=206:gennaio-2011&Itemid=576.
20. World Bank, Migration and Remittances Factbook 2001. – Режим доступу : <http://www.siteresources.worldbank.org/INTLAC/.../Factbook2001-Ebook.pdf>.

В статтє на основе анализа официальных статистических данных Итальянской Республики проанализированы количественные показатели украинских мигрантов. Определена их территориальная локализация в срезе регионов и провинций страны. Освещена динамика численности украинцев на Апеннинах и определены её особенности.

Ключевые слова: статистические данные, численность, трудовая иммиграция, украинская, Италия.

The article is based on an analysis of official statistics of the Italian Republic analyzed quantitative indicators of Ukrainian immigrants. Outlined their territorial location of the cut regions and provinces of the country. It covers the dynamics of the Ukrainian population in the Apennines and defined its characteristics.

Key words: statistics, numbers, employment immigration, Ukrainian, Italy.